

ДОСЛІДЖЕННЯ ГРАМАТИКИ

- Альошина І.Г. (Донецьк). Проблеми дослідження словотвірних гнізд у романських мовах (діахронічний аспект). 162
 Богдан В.В. (Бердянськ). Функціонально-комунікативні особливості приєднувальних конструкцій. 169
 Леміш Н.Є. (Бердянськ). Етимологія англійських причинових сполучників. 177
 Стулак І.В. (Донецьк). Девербальні каузативні дієслова в німецькій та українській мовах. 185
 Цівун Н.М. (Київ). Період у системі одиниць тексту. 193

ТЕОРІЯ ЛІТЕРАТУРИ

- Домащенко А.В. (Бердянськ). Поэтическое искусство. 202
 Бумбур Ю.М. (Маріуполь). Рефлексія автора та читача: герменевтичний аспект. 215
 Зимоля І.М. (Тернопіль). Достосованість змістового коду та його інтерпретація у тексті (на матеріалі малої прози Томаса Бернгарда). 221
 Філоненко С.О. (Тернопіль). "Може, зведемо всю біологію до метеликів?" Легітимізація масової літератури як об'єкта наукових студій. 227
 Анісімова Н.П. (Київ). Поетичне покоління 80-х років ХХ ст. у системі пізнього українського модернізму: проблема літературознавчої рецепції. 233
 Мельнікова Ю.О. (Бердянськ). Романічне переосмислення християнських текстів (на матеріалі роману Наталени Королеви "Quid est Veritas?"). 245

РЕЦЕНЗІЇ

- Циховська Е.Д. (Київ). Усе пізнається в порівнянні. Рецензія на монографію Галини Александрової "Помеж'я (українське порівняльне літературознавство кінця ХІХ – першої третини ХХ століття)" (К.: ВПЦ "Київський університет", 2009. – 416 с.) 253

ТЕОРЕТИЧНІ ПИТАННЯ МОВОЗНАВСТВА

УДК 81'2

Зеленько А.С.,
 доктор філологічних наук,
 Луганський національний
 університет ім. Т.Г. Шевченка

ДО ПИТАННЯ ПРО ПРЕДМЕТ ЗАГАЛЬНОГО МОВОЗНАВСТВА

Ця розвідка виконується як одна з багатьох, у якій витлумачується сутність авторської лінгвістичної парадигми. Вона, як і цілий ряд щойно підготовлених, доповнює й уточнює надруковану в кількох варіантах статтю, присвячену проблематиці загальної семасіології [4, 46–50]. У ній підсумовується системна спроба даних методологічний і загальнотеоретичний підхід (стосовно кількох виділених парадигм) застосувати до розв'язку найважливішого питання семасіології – питання про значення мовної одиниці.

Нині особливо актуалізується питанням про методологію й теорію мовознавства. Це має започаткуватися питання про те, чи можуть вони бути одними й тими в усій еволюції мовознавства, що постає ієрархією лінгвістичних парадигм. До цього підштовхнула глибока обізнаність з вкрай занедбаною наукою в Україні, зокрема з мовознавством, й не менш занедбаною освітою. Скажімо, безумовно, один відсоток розумової праці в українському продукті при п'ятдесяти у європейському – якщо не пряме, то опосередковане свідчення сказаного автором розвідки. Іншим чинником стало негнільстичне ставлення до науки, культури, освіти нинішніх нових росіян та українців. Навіть прямі контакти українських мовознавців з європейськими й північноамериканськими, як і численні студентські й аспірантські стажування, поки що ситуацію не змінюють на краще. Дожовтнева практика наукових відряджень міністерством освіти кандидатів у професори за рекомендацією наукових керівників на стажування у західноєвропейські університети для написання дисертації поки що в Україні не реалізована. До речі, автор статті має застерегти від надмірних сподівань на засвоєні із США й меншою мірою Західної Європи здобутки у гуманітарних галузях й спроби недооцінки російських вітчизняних (серед них й учених-українців східної діаспори) та радянських і пострадянських гуманітаріїв.

Автор переконується, що методологічні засади нинішнього здобувача дисертації мають визначитися його співвіднесенням з принципами певної лінгвістичної парадигми, а теоретичні – із загальнішими чи вузкими у попередників й сучасників через опосередкування лінгвістичного доробку наукового керівника. Визнання лінгвістичної парадигми й необхідність врахування відповідного категоріального апарату та й дослідницького арсеналу зумовлює відповідний аналіз мовних підсистем, зокрема лексико-семантичної.

одиниць. Проведене дослідження дозволяє запропонувати алгоритм структурно-семантичного аналізу похідних одиниць СГ романських мов, який надає можливість здійснювати комплексні типологічні дослідження СГ.

Перспективи дослідження. До перспектив подальших досліджень, на нашу думку, належить розв'язання окреслених проблем: виявлення зв'язку між словотвірними та семантичними змінами, спільних та специфічних рис еволюції всіх похідних словотвірних гнізд з вершинами дієслова руху у воді в сучасних романських мовах завдяки алгоритму структурно-семантичного аналізу СГ.

Література

1. Альтман И. В. Отглагольные гнезда : типология и семантика / И. В. Альтман // Проблемы структурной лингвистики. – М. : Наука, 1980. – С. 148–157.
2. Бурсье Э. Основы романского языкознания / Э. Бурсье. – М. : Едиториал УРСС, 2004. – 680 с.
3. Вендина Т. И. Дифференциация славянских языков по данным словообразования / Т. И. Вендина. – М. : Наука, 1990. – 168 с.
4. Глаголы движения в воде: лексическая типология. – М. : Индрик, 2007. – 752 с.
5. Грамматика и семантика романских языков (к проблеме универсалий). – М. : Наука, 1978. – 225 с.
6. Конфронтативное изучение фонологии, грамматики и лексики современных славянских языков // Материалы IX Междунар. съезда славистов (Киев, сентябрь 1983 г.). – К. : Наук. думка, 1986. – С. 167–302.
7. Лесюк Н. П. Словообразовательные гнезда корней со значением движения в современном украинском языке : дис. ... канд. филол. наук : 10.02.02 / Н. П. Лесюк. – К., 1982. – 300 с.
8. Лопатин В. В. Многогранное русское слово : Избранные статьи по русскому языку / В. В. Лопатин. – М. : Издательский центр "Азбуковник", 2007. – 743 с.
9. Лукашанец А. А. Структурно-семантическая характеристика глагольных словообразовательных гнезд в белорусском языке / А. А. Лукашанец // Деривационные типы и гнезда в синхронии и диахронии. – Владивосток, 1989. – С. 175–183.
10. Мотузенко Е. М. Этимология и семантика / Е. М. Мотузенко. – Кишинев : Vector, 2006. – 367 с.
11. Покровский М. М. Избранные работы по языкознанию / М. М. Покровский. – М. : Изд-во АН СССР, 1959. – 382 с.
12. Сергиевский М. В. Введение в романское языкознание / М. В. Сергиевский. – М. : Изд-во лит-ры на иностр. яз., 1954. – 304 с.
13. Титов В. Т. Квантитативная лексикология романских языков: введение в проблематику / В. Т. Титов // Вестник ВГУ. Серия "Лингвистика и межкультурная коммуникация", 2001. – Вып. 2. – С. 4–11.
14. Черниш Т. О. Слов'янська лексика в історично-етимологічному висвітленні (гніздовий підхід) : монографія / Т. О. Черниш. – К., 2003. – 480 с.
15. Gak V. G. Typologie des divergences lexicales entre les langues romanes dans l'optique onomasiologique / V. G. Gak // Hoinkes U., Gesckeler H. Panorama der lexikalischen Semantik, 1995. – P. 175–183.
16. Rohlfis G. Die lexikalische Differenzierung der romanischen Sprachen. Versuch einer romanischen Wortgeographie / G. Rohlfis. – Munchen : Bayer, 1954.

Лексикографічні джерела

1. Corominas J. Breve diccionario etimológico de la lengua castellana / J. Corominas. – Madrid : Editorial Gredos, 2003. – 627 p.
2. Dubois J., Mitterand H., Dauzat A. Dictionnaire d'etymologie / J. Dubois, H. Mitterand, A. Dauzat. – Paris : Larousse, 2001. – 822 p.

...проблем...

... A. Ernout, ...
... Paris : Klincksieck, 2001. – 833 p.
... Paris : Aldiniani, 1858–1875. – Vol. 1–6.
... Totius Latinitatis Lexicon, consilio et cura J. Facciolati, opera et studio Forcellini
... Patawini, lucubratum / E. Forcellini. – Prati : Aldiniani, 1858–1875. – Vol. 1–6.
... Machado J. P. Dicionario etimologico da lingua portuguesa. 3 edicao [Electronic Resource] /
... Lisboa, 1977. – Vol. 1–5. – Mode of access : <http://www.ipn.pt>.
... Vocabolario Etimologico della Lingua Italiana [Electronic Resource] /
... Genova, 1998. – Mode of access : <http://www.etimo.it>.

Анотація

У статті розглядаються питання дослідження словотвірних гнізд романських мов. На матеріалі похідних одиниць словотворчого гнізда з дієсловом *fluere* виконаний аналіз частеречних зон, виявлена залежність семантики похідних від семантики первинного дієслова, запропоновано шляхи рішення проблем вивчення особливостей за періодами розвитку романських мов.

Ключові слова: етимологія, словотвірне гніздо, корінь, сема, структура.

Аннотация

В статье рассматриваются вопросы исследования словообразовательных гнезд романских языков. На материале производных единиц словообразовательного гнезда с глаголом *fluere* проведен анализ частеречных зон, определена зависимость семантики производных от семантики первичного глагола, намечены пути решения проблем изучения особенностей по периодам развития романских языков. Предложен алгоритм структурно-семантического анализа производных в СГ романских языков в диахроническом аспекте.

Ключевые слова: этимология, словообразовательное гнездо, корень, сема, структура.

Summary

The article concentrates on the issue of word formation in Romanic languages. On the material of derived lexemes derived from the verb *fluere* the analysis of parts of speech area is carried out, correlation of semantic of derived lexemes and the initial verb is determined, ways of analyzing the lexemes according to the stages of Romanic languages development are highlighted. The algorithm of diachronic structural-semantic analysis of derived lexemes within derivational patterns in Romanic languages is proposed.

Keywords: etymology, word-formation nest, root, sema, structure.

УДК 611.111'367+81'374.73

Богдан В.В.,

кандидат філологічних наук,

Азовський регіональний інститут управління

Запорізького національного технічного університету

ФУНКЦІОНАЛЬНО-КОМУНІКАТИВНІ ОСОБЛИВОСТІ ПРИЄДНУВАЛЬНИХ КОНСТРУКЦІЙ

Проблема виявлення засобів поєднання окремих речень і надречень у складі текстові одиниці була і дотепер залишається одним з актуальних

завдань сучасної лінгвістики. Дану проблему неможливо розв'язати в повному обсязі без аналізу функціонального аспекту приєднувальних конструкцій (далі – ПК) і складнопідрядних речень (далі – СПР), на тлі яких ми будемо проводити свій аналіз. Під ПК мовознавці розуміють двокомпонентні текстові одиниці, поділені зовнішнім розділовим знаком (кралкою, знаком оклику або питання) на дві частини – автосемантичне базове висловлення та синсемантичну приєднувальну частину. При цьому ця друга (приєднувальна частина), яка оформлена окремим реченням, з'єднується з першою за допомогою приєднувального сполучникового засобу, омонімічного підрядному або сурядному, який і обумовлює легкість синтаксичного виділення ПК у тексті [1; 4]. Незважаючи на значну кількість робіт, присвячених приєднуванню [2; 3; 7; 8], комунікативна організація ПК (які є об'єктом нашого дослідження) ще залишається мало вивченим питанням у сучасній лінгвістиці тексту. Предметом дослідження в даній роботі є тематично-рематичні кореляції в частинах ПК із підрядним приєднувальним зв'язком у порівнянні з СПР, метою визначення особливостей їхнього функціонування. Матеріалом дослідження стали твори художньої прози англо-американських авторів, публіцистичні й наукові видання другої половини ХХ – початку ХХІ ст.

Аналізуючи функціональний аспект ПК, видається доцільним провести порівняльний аналіз механізму комунікативної взаємодії тематично-рематичних компонентів ПК і СПР, тобто оцінити взаємозалежність частин даних текстових одиниць крізь призму теорії актуального членування (далі – АЧ).

Ми підтримуємо думку Р. Гарднера, який вважає, що інформація передається як темою, так і ремою висловлення [11, 134], їхнім динамічним сполученням, тобто всією пропозицією висловлення [10, 23]. Але ступінь актуальності повідомлення в компонентах АЧ суттєво різняться. У більшості випадків приєднувана частина (далі – ПЧ, яка є другим компонентом ПК), у комунікативному плані має бути більш важливою, ніж основоположне висловлення (далі – ОВ, її перший компонент), оскільки ПЧ незаплановано додається в останню мить до ОВ і тому несе максимум нової інформації, маючи найбільшу семантико-контекстуальну вагомість [9, 19].

Проводячи межу між темою і ремою, ми використовували не тільки принцип тотожності/відмінності змісту інформації. Різниця між темою і ремою простежується і на лексично-граматичному рівні. Перша в переважній більшості випадків знаходить свою реалізацію в граматичному суб'єкті висловлення (іменникових групах, в яких часто присутні займенники, власні імена або їхні кореференти), у той час як для другої, яка додає якусь нову характеристику першій, більш властиві дієслова і різні предикатні групи (граматичний предикат).

Окрім різної синтаксичної позиції теми і реми у висловленні (тема переважно передє реми), ми використовували й різні лексично-граматичні індикатори. Так, зовнішніми показниками теми для нас були вказівні займенники (*this, these, that, those*), означений артикль, присвійні займенники (*your, his, her, their* та ін.), присвійний відмінок іменника, дієприкметникові та герундіальні конструкції, що вводять речення. Рема ж висловлення репрезентується уточнюючими прислівниками, які виконують роль

релятивів (*also, immediately, just, likely, namely, only, recently, since, therefore* та ін.), неозначеним артиклем, наказовим способом, ремовіокремлювальними конструкціями (*it is ... that, there + be*), а також додатками-агенсами в пасивних конструкціях (які вказують на спрямованість дії на об'єкт чи суб'єкт).

Крім того, при аналізі АЧ у ПК ми поставили собі за мету відповісти на таке питання: "Наскільки перелічені нижче комунікативні особливості СПР зберігаються в організації СПР?" і врахували всі вже відомі принципові положення стосовно комунікативної

– необов'язковості збігання АЧ з формально-синтаксичним (в ускладнених висловленнях тема і рема майже завжди комплексні, охоплюють кілька членів речення. У цьому випадку рему можна додатково розділити на компоненти залежно від ступеню важливості переданої ними інформації (кількаступеневе членування реми);

– обов'язковості тільки реми і факультативності теми у складі висловлення (висловлення без реми не буває, в той час як тема може і не мати в ньому формального вираження);

– існування розчленованих і нерозчленованих з точки зору АЧ структур (не кожне висловлення можна розділити на тему і рему, а отже, існують структури розчленовані (які мають і перший, і другий компонент АЧ) і нерозчленовані (з так званою "нульовою" темою – переважно висловлення зі значенням буття та констатації факту).

Оскільки ПК і СПР є складними одиницями, то, як відомо, виникає можливість визначення основних компонентів їхнього комунікативного членування на двох рівнях: 1) самої структури і 2) текстовому. Перший рівень також можна розглядати в двох площинах: а) мікроструктури висловлення (кожна частина ПК або СПР має свою окрему тему і рему) і б) макроструктури (коли розглядається вся структура в цілому і визначаються єдина тема і рема для всієї ПК або СПР, тобто одна частина складної одиниці в цілому є темою, а друга – ремою).

Виділення теми і реми на другому (текстовому) рівні потребує залучення більш широкого контексту і врахування різноманітних текстових зв'язків ПК і СПР з пред- і посттекстом. У зв'язку з цим дослідники вказують на складності, які виникають на цьому шляху [5, 35; 6, 257–258].

На відміну від СПР, порядок складових ПК строго фіксований – ОВ завжди передє ПЧ. Отже, граматичне членування в ПК на рівні макроструктури ніколи не збігається з актуальним: ПЧ, приєднана підрядним приєднувальним сполучним засобом, завжди стоїть у постпозиції, є рематичною і, таким чином, комунікативно найбільш важливою у висловленні.

Дослідження комунікативного членування ПК на рівні мікроструктури свідчить, що їх (як і СПР) можна розбити на дві великі групи: 1) з окремою темою і ремою в кожній частині конструкції і 2) зі спільними елементами в темах/ремах обох частин конструкцій.

Взаємодія тема-рематичних складових у структурі ПК і СПР відрізняється помітним розмаїттям, а найбільш типові групи такі:

1. Складні одиниці з експліцитно вираженою спільною темою, яка:

а) без будь-яких змін дублюється в наступній частині ПК або СПР:

1. *Even though you want your students to have a good time, you cannot allow class discipline to disintegrate* СПР (J. Dobson).

2. *She didn't know why she'd agreed to dinner. Although, when she thought back, she hadn't actually agreed. Which didn't explain why she was getting dressed to go out* ПК (N. Roberts).

У СПР першого прикладу маємо просту редуплікацію теми ($T_1 \equiv T_2$), а ПК другого – показує, що дублетна подача теми в рамках однієї складної одиниці може мати значно більшу кількість ($T_1 \equiv T_2 \equiv T_3 \equiv T_4 \equiv T_5$). Єдність ПК у великій мірі зберігається за рахунок єдності теми в її частинах.

б) зберігає тотожність, але отримує в другій частині іншу повторну номінацію:

3. *Moreover, although the courts will not, strictly speaking, be able to strike down acts of parliament, they will have the power to embarrass ministers by pointing to discrepancies between the new act and all exiting and future legislation* СПР (The World in 2000).

4. *"I have plenty of comments."*

"Which you'll keep to yourself." ПК It would be best if you took a leave of absence" (N. Roberts).

Нема ніякого сумніву в спільності тем і в частинах СПР (приклад 3), і в частинах ПК (приклад 4), хоча вони повторно номінуються по-іншому. Як бачимо, за межами ПК ця нова номінація розповсюджується і на подальший контекст.

2. Складні одиниці з імпліцитно вираженою спільною темою:

5. *"Annie could be one, too, couldn't she?"*

"Maybe. If she wants to" ПК (La V. Spencer).

6. *"Exact definition? Can't say I've ever really thought about it"* СПР (N. Griffith).

Незважаючи на невербалізованість теми в перших частинах ПК п'ятого прикладу і СПР наступного (а також і самого сполучного засобу), інформаційні пакети не важко усунути за допомогою контексту.

3. Складні одиниці, в яких тема першої частини експліцитно дублюється в частині комплексної реми другої ($T_1 \rightarrow R_2$):

7. *Since some games appeal to one group of students but not to another, you should be flexible in your use of games* СПР (J. Dobson).

8. *Plus, with the built-in multimedia capabilities of the PowerBook computer, salespeople can show videos and animations, making a normal sales presentation more persuasive than ever.*

All of which can give your salespeople a new power, too. The power to be more responsive, more productive, more effective" ПК (Business Week).

Тема і частина реми є ідентичними в наведених СПР ($games \equiv games$) і ПК ($salespeople \equiv salespeople$) і далі вже частина реми ПК переходить у тему наступного контексту: $power \equiv power$ ($R_2 \equiv T_3$), забезпечуючи подальшу текстову цілісність.

Слід зазначити, що подібні моделі яскраво ілюструють комунікативну цілісність частин як СПР, так і ПК. У цьому випадку відбувається перехрещення складових АЧ і звідси, рема втрачає частину своєї актуальності і стає комунікативно недостатньою, оскільки вона частково дублює тему.

4. Складні одиниці, в яких частина комплексної реми першого компонента експліцитно без змін дублюється в частині реми другого:

9. *The competition might have very different advertising objectives, which require a different level of advertising expenditures* СПР (E. N. Berkowitz).

Дублювання в обох частинах СПР ($advertising \equiv advertising$), безперечно, зміцнює їхню змістову єдність.

б) відтворюється в частині реми другого компонента з морфологічними змінами:

10. *Sanyo's new PLC-EF10 (A) Series boasts a sensational 3300 ANSI lumens (typical) of brightness. Which means it can cast a 900-inch image masterfully, with impressive power and clarity across the screen, even in a brightly lit environment* ПК (The World in 2000).

11. *For example, if a person has damage to Broca's area (the left frontal lobe), linguistic intelligence may be greatly damaged* СПР (English Teaching Forum).

У наведених прикладах реми других частин ПК (приклад 10) і СПР (приклад 11) мають багато спільного з першими за рахунок часткової редуплікації реми (відповідно, $brightly - brightness$ і $damage - damaged$).

в) зберігає спільність з ремою другого компонента завдяки синонімії/антонімії в їхніх частинах:

12. *People don't realise it's an affliction like anything else.*

CHARLIE: *Really? - Cause you great pain, does it?* ПК (C. Dyer).

13. *Of those who travel the world, who can go anywhere, anytime, many choose to come here* СПР (The New Yorker).

Синонімічні відношення в наведених ПК і СПР є ще одним засобом збереження комунікативної цілісності їхніх частин (відповідно, $affliction - pain$ та $travel the world - go anywhere$).

5. Складні одиниці, в яких рема однієї з частин постає в імпліцитній формі:

14. *"It simply can't be done."*

"Nonsense! It can."

"If Minnie sleeps in the bath" ПК (E.M. Forster).

15. *The nature of the questions the investigator is interested in answering will dictate the type of data he or she would be gathering and the level of aggregation, if any* СПР (R. Ramanathan).

Еліптичність реми в першій частині ПК і в другій (підрядній) частині СПР є маркером зв'язку між складною одиницею і контекстом (приклад 14) або між частинами в середині самої складної одиниці (приклад 15) і спільною комунікативною особливістю наведеного матеріалу.

8. Коцюбовська Г. А. Приєднувальні конструкції: функціонально-текстовий аспект: дис. ... канд. філол. наук: 10.02.01 / Г. А. Коцюбовська. – Дніпропетровськ, 2002.
9. Черняховская Л. А. Перевод и смысловая структура / Л. А. Черняховская. – М., 1976.
10. Шевякова В. Е. Актуальное членение предложения / В. Е. Шевякова // ЛЭС, 1990.
11. Gardner R. The identification and role of topic in spoken interaction / R. Gardner // Semiotica. – Amsterdam, 1987. – Vol. 65. – № 1/2.

Список джерел ілюстративного матеріалу:

1. Berkowitz E. N., Kerin R. A., Hartley S. W., Rudelius W. Marketing / E. N. Berkowitz, R. A. Kerin, S. W. Hartley, W. Rudelius. – Boston: Irwin/McGraw-Hill, 1997.
2. Business Week. – April 24, 1995.
3. Dobson Julia M. Effective Technique For English Conversation Groups / Julia M. Dobson. – Washington: USIA, 1997.
4. Dyer C. Staircase / C. Dyer. – Baltimore, Maryland: Penguin Books, 1966.
5. E. M. Forster. A Room with a View / E. M. Forster. – L.: Penguin Books, 1976.
6. English Teaching Forum. – Washington: USIA. – Vol. 36. – № 2. – Apr. – June, 1998.
7. Fowles J. The Enigma / J. Fowles. – N.Y.: A Signet Book, 1975.
8. Griffith N. The Other / N. Griffith // IGNORANT ARMIES / Ed. by D. Pringle. – L.: BOXTREE, 1993.
9. Roberts N. Homeport / N. Roberts. – N.Y.: The Reader's Digest Association, Inc., 1998. – Vol. 3.
10. Ramu Ramanathan. Introductory Econometrics with Applications. – Fort Worth: The Dryden Press, 1995.
11. SELF, June, 1996.
12. Spencer La V. Then Came Heaven / V. La Spencer. – N. Y.: The Reader's Digest Association, Inc., 1998. – Vol. 3.
13. Texas Monthly. – February 2000. – Volume 28. – Issue 2.
14. The New Yorker. – № 49, February 13, 1995.
15. The World in 2000. – L.: The Economist Publications, 1999.

Анотация

Робота присвячена аналізу засобів поєднання окремих речень та надречень у більш крупні текстові одиниці, а саме особливостям комунікативної організації частин з'єднувальних конструкцій та складнопідрядних речень на матеріалі різножанрових текстів сучасної англійської мови. Зроблено висновок про подібність між механізмом взаємодії тема-рематичних компонентів на рівні речення та на рівні тексту.

Ключові слова: актуальний поділ речення, з'єднувальна конструкція, рема, тема.

Аннотация

Работа посвящена анализу средств соединения отдельных предложений и сверхпредложений в более крупные текстовые единицы, а именно особенностям комунікативной организации частей присоединительных конструкций и сложноподчиненных предложений на материале разножанровых текстов современного английского языка. Сделан вывод о сходстве между механизмом взаимодействия тема-рематических компонентов на уровне предложения и на уровне текста.

Ключевые слова: актуальное членение предложения, присоединительная конструкция, рема, тема.

Summary

The paper focuses on the analysis of means of combination of separate sentences and supersentences into larger text units, namely to the peculiarities of communicative organization of parts

of adjoining constructions and complex sentences on the material of modern English texts belonging to different genres. The conclusion is drawn regarding the similarity between the mechanism of interaction of thematic and rhematic components both at the level of a sentence and a text.

Keywords: communicative division of a sentence, adjoining construction, reма, theme.

УДК 811.111:81'367.634

Леміш Н.Є.,

кандидат філологічних наук,
Азовський регіональний інститут управління
Запорізького національного технічного університету

ЕТИМОЛОГІЯ АНГЛІЙСЬКИХ ПРИЧИНОВИХ СПОЛУЧНИКІВ

Дослідження будь-якої мови обов'язково потребує звернення до етимологічних даних. Фонетика, лексикологія, морфологія, фразеологія – усі ці мовознавчі розділи так чи інакше чином застосовують результати етимології. Лексикологія, наприклад, вивчає семантику слів, визначає первинність значень і встановлює послідовність їх розвитку. Розібратися в складних семантичних зміщеннях, які відбуваються в словах за історичного розвитку, без етимологічної інформації часто просто неможливо. Сьогодні у світі нараховується до 7 тисяч мов, більшість з яких (природні мови) знаходяться в постійному прогресі. Отже, етимологічні праці завжди будуть актуальними, оскільки дають можливість робити висновки щодо перспектив розвитку різних мовних рівнів. Стаття, що пропонується, присвячена етимології причинових сполучників (далі – ПС) в англійській мові. Концентрація уваги на ПС зумовлюється важливістю категорії каузальності для сучасної лінгвальної парадигми [2, 1], з одного боку, та недостатністю вивчення семантики службової лексики, з іншого, етимології ПС зокрема. Ми вважаємо, що ПС становлять єдність лексичного та граматичного значень, причому їхнє лексичне значення є релятивним та вказує на характер змістових відношень між мовними одиницями [2, 14]. Особливе змістове навантаження ПС визначає необхідність звернення до їхніх етимологічних даних. Метою статті є встановлення історичного походження англійських ПС (англійських, тому що за результатами нашої кандидатської дисертації саме в англійській мові була виявлена найбільша кількість ПС у порівнянні з українською, російською та іспанською) і прогнозування розвитку їх прагматики. Для досягнення мети необхідно розв'язати такі завдання: виявити етимологічну інформацію про ПС у словниках, проаналізувати типи походження каузативних службових лексем і зробити висновок про їхню потенційну еволюцію.

Зважаючи на те, що сам термін *етимологія* – неоднозначний, доцільно розглянути його тлумачення в рамках нашої статті. У сучасній мовознавчій практиці цей термін має, принаймні, три значення: розділ мовознавства, що вивчає походження слів; походження (стосовно словесного знаку) та встановлення походження слова [1, 8–9]. Ми під *етимологією*, як і О.Н.Трубачев [6, 407], розуміємо "науково-дослідну процедуру, спрямовану на розкриття походження